УДК 261.7:355.1:614.8:37(477)“2014/…”
DOI https://doi.org/https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.4.12

Жук Андрій Васильович,
аспірант кафедри історії України і методики викладання історії
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника,
викладач КЗ ФПО «Івано-Франківський медичний фаховий коледж» ІФОР,
священник УГКЦ
orcid.org/0000-0001-6799-8977
Researcher ID: GLR-3118-2022
zhuk.andrii.vasylovich@gmail.com

Єгрешій Олег Ігорович,
кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії
факультету історії, політології і міжнародних відносин
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
orcid.org/0000-0002-0639-910X
ludyna@ukr.net

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОГО, МЕДИЧНОГО ТА ОСВІТНЬОГО КАПЕЛАНСТВ НА ТЕРЕНАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКО-ЗБОРІВСЬКОЇ МИТРОПОЛІЇ УГКЦ

Українська греко-католицька церква традиційно відіграє важливу роль у суспільному житті України, зокрема в процесах національного відродження, захисту прав людини та утвердження духовних цінностей. Особливе місце в системі такого служіння посідає капеланство – форма пастирської діяльності, що поєднує духовну опіку, моральне наставництво та психологічну підтримку людини в складних життєвих ситуаціях. Ця сфера душпастирської місії Церкви нині перетворюється на один із провідних напрямів реалізації соціальних ініціатив. Капеланське служіння представлено трьома основними галузями – військовою, медичною та освітньою. Кожен із цих напрямів має власну структуру, завдання й методи діяльності, проте всі вони засновані на спільному богословсько-антропологічному принципі служіння ближньому через духовну присутність і свідчення віри. Військове капеланство реалізує місію духовного супроводу військовослужбовців у контексті захисту Батьківщини. Медичне капеланство спрямоване на душпастирську підтримку хворих і медичних працівників, актуалізуючи євангельський ідеал співчуття та милосердя до хворих і тих, хто потребує. А освітнє капеланство забезпечує духовно-виховну роботу й підтримку серед молоді та вчительського складу, формуючи морально-богословські засади й християнський вишкіл та виховання згідно з Христовим навчанням. Аналіз діяльності капеланських інституцій Тернопільсько-Зборівської митрополії дає змогу з’ясувати особливості становлення й розвитку цих форм церковного служіння, окреслити її внесок у духовне відродження українського суспільства та утвердження християнських цінностей.

Метою дослідження є всебічний аналіз розвитку та діяльності інституту капеланства на теренах Тернопільсько-Зборівської митрополії Української греко-католицької церкви як важливого напряму сучасного душпастирського служіння.

Об’єкт дослідження – капеланське служіння в структурі Української греко-католицької церкви.

Предметом дослідження є особливості становлення, організації та реалізації військового, медичного й освітнього капеланства в межах Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ, їх богословський, соціальний та пастирський виміри.

У роботі розглянуто історичні передумови виникнення інституту капеланства, нормативно-канонічні засади його діяльності, специфіку душпастирського служіння у військовій, медичній та освітній сферах, а також внесок окремих священнослужителів у розвиток цього служіння в регіоні.

Дослідження спрямоване на внесення ясності в складні питання інтеграції пастирського служіння Церкви в соціальні інститути сучасного суспільства, осмислення духовного та суспільного значення капеланства для зміцнення морально-ціннісних засад українського народу.

Ключові слова: Українська греко-католицька церква, Тернопільсько-Зборівська митрополія, військове капеланство, медичне капеланство, освітнє капеланство, духовенство, суспільна діяльність, священник.

© Жук А. В., Єгрешій О. І., 2025
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Zhuk Andrii,
Postgraduate Student at the Department of History of Ukraine and Methods of Teaching History,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University,
Teacher of the CU FPO "Ivano-Frankivsk Medical Professional College" IFOR,
Priest of the UGCC
orcid.org/0000-0001-6799-8977
Researcher ID: GLR-3118-2022
zhuk.andrii.vasylovich@gmail.com

Yegreshiy Oleg,
Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of History of Ukraine and Methods of Teaching History,
Faculty of History, Political Science and International Relations,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University
orcid.org/0000-0002-0639-910X
ludyna@ukr.net

ACTIVITIES OF MILITARY, MEDICAL AND EDUCATIONAL CHAPELSHIPS IN THE TERRITORIES OF THE TERNOPIL-ZBORIV METROPOLIS OF THE UGCC

The Ukrainian Greek Catholic Church traditionally plays an important role in the public life of Ukraine, in particular in the processes of national revival, protection of human rights and the establishment of spiritual values. A special place in the system of such service is occupied by chaplaincy – a form of pastoral activity that combines spiritual care, moral guidance and psychological support for a person in difficult life situations. This area of the Church's pastoral mission is currently turning into one of the leading areas of implementation of the Church's social initiatives. Chaplaincy is represented by three main branches – military, medical and educational. Each of these areas has its own structure, tasks and methods of activity, but all of them are based on the common theological and anthropological principle of serving one's neighbor through spiritual presence and testimony of faith. Military chaplaincy implements the mission of spiritual accompaniment of military personnel in the context of defending the Fatherland. Medical chaplaincy is aimed at pastoral support for the sick and medical workers, actualizing the evangelical ideal of compassion and mercy for the sick and those in need. And educational chaplaincy provides spiritual and educational work and support among youth and teachers, forming moral and theological principles and Christian education and upbringing according to the teachings of Christ. Analysis of the activities of chaplaincy institutions of the Ternopil-Zboriv Metropolis allows us to clarify the peculiarities of the formation and development of these forms of church service, to outline its contribution to the spiritual revival of Ukrainian society and the establishment of Christian values.

The purpose of this study is a comprehensive analysis of the development and activities of the institute of chaplaincy in the Ternopil-Zboriv Metropolis of the Ukrainian Greek Catholic Church as an important direction of modern pastoral ministry.

The object of the study is chaplaincy service in the structure of the Ukrainian Greek Catholic Church.

The subject of the study is the peculiarities of the formation, organization and implementation of military, medical and educational chaplaincy within the Ternopil-Zboriv Metropolitanate of the UGCC, their theological, social and pastoral dimension.

The work examines the historical prerequisites for the emergence of the institute of chaplaincy, the normative and canonical principles of its activity, the specifics of pastoral service in the military, medical and educational spheres, as well as the contribution of individual clergy to the development of this service in the region.

The study is aimed at clarifying the complex issues of integrating the pastoral service of the Church into the social institutions of modern society, understanding the spiritual and social significance of chaplaincy for strengthening the moral and value foundations of the Ukrainian people.

Key words: Ukrainian Greek-Catholic Church, Ternopil-Zboriv Metropolia, military chaplaincy, medical chaplaincy, educational chaplaincy, clergy, social activity, priest.

Головна роль Церкви полягає в пастирській місії, проте її присутність у суспільстві є вагомою, впливає та формує кожен аспект як індивідуального життя, так і ширшу соціальну сферу (Щербяк, 2021, р. 303–343). Для всебічного вивчення інституту капеланства на теренах Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ застосовано комплексний міждисциплінарний підхід, що поєднує документальний, історичний та польовий аналізи. Документальний аналіз охоплював вивчення офіційних архівних джерел, нормативно-канонічних актів УГКЦ, публікацій архієпархії та матеріалів департаментів капеланства; історичний метод забезпечив реконструкцію передумов й еволюції капеланського служіння в регіоні шляхом синтезу вторинної літератури та періодичних видань. Польові методи містили глибинні безпосередні спостереження під час місійних візитів і богослужінь. Біографічний і нарисно-аналітичний підходи використано для реконструкції практичних кейсів служіння (робота в шпиталях, шкільні проєкти), а компаративний аналіз – для зіставлення місцевих практик з досвідом інших єпархій та міжнародних досліджень капеланства. Такий методологічний мікс дав змогу виокремити як богословсько-пастирські, так і соціально-організаційні виміри капеланської діяльності в межах митрополії.

Відмінною рисою роботи Церкви та сучасних релігійних установ є реалізація ними різноманітних соціальних ініціатив. Капеланство відіграє значну роль у соціальній діяльності Церкви. Ця сфера діяльності є відносно новою для релігійних організацій, виникнувши або відродившись за часів незалежності України (Бистрицька, Костюк, 2024, с. 8–13).

У цьому контексті капеланське служіння постає не просто як форма духовного керівництва, а як багатогранне служіння, зосереджене на підтримці людей, які стикаються з кризовими ситуаціями – чи то на полі бою, у медичних закладах, чи в сім'ях, які зазнали втрат. Ця практика відображає суть соціального вчення Церкви, наголошуючи на співчутті, солідарності та притаманній кожній людині гідності, незалежно від її соціального статусу чи життєвих обставин.

Військове капеланство. Одним із найважливіших виявів цього служіння є військове капеланське, яке стало життєво важливим компонентом пастирської роботи Української греко-католицької церкви. Воно яскраво ілюструє покликання священника стояти поруч з людьми в моменти, коли життя і смерть, страх і надія, страждання і віра сходяться. Капелани не лише присутні в житті солдатів, але й відіграють активну роль у духовному одужанні поранених, підтримують скорботні сім'ї та допомагають військовослужбовцям повернутися до цивільного життя (Кривецький, 2009).

Розвитком та наглядом за військовою капеланською службою керує Департамент військової капеланської служби Патріаршої курії УГКЦ, створений у 2006 році за ініціативою Блаженнішого Любомира Гузара. Цей департамент відповідає за належну підготовку, підтримку та координацію капеланів, які служать у Збройних силах та допомагають військовим сім'ям.

Департамент діє відповідно до Кодексу Канонів Східних Церков, Партикулярного права УГКЦ та власного Статуту. Його головною місією є підготовка, координація та об'єднання капеланів для забезпечення ефективної пастирської опіки над солдатами, їхніми сім'ями, пораненими й тими, хто втратив близьких. Ключові обов'язки містять навчання фундаментальних аспектів віри, виховання відданості Богу та Батьківщині, виховання сильних моральних якостей та сприяння повазі до загальнолюдських цінностей. (Департамент військового капеланства УГКЦ, 2004).

Робота військового капеланства в Тернопільсько-Зборівській митрополії УГКЦ є важливим виміром сучасного служіння Церкви, поєднуючи пастирську опіку, духовне керівництво та національно-патріотичне формування. У період, коли українське суспільство стикається з випробуваннями війни, військові капелани служать не лише духовними наставниками, а й моральними опорами для воїнів, які захищають країну. Їх присутність утілює живе свідчення Христа серед страждань, болю та надії в просторах, де співіснують життя і смерть. Тернопільсько-Зборівська митрополія активно розвиває інституцію капеланства, послуговуючись духовенством, яке служить у військових частинах, шпиталях та волонтерських організаціях. Військові капелани регулярно відвідують передову, проводять Сповіді

та Літургії, освячують техніку, а також надають психологічну й духовну підтримку військовослужбовцям і їхнім родинам. Особлива увага приділяється молитві за загиблих воїнів та пастирській опіці сім'ям, які втратили близьких і які залишаються під постійним керівництвом Церкви. Архієпископ і Митрополит Теодор Мартинюк наголошує, що військове капеланство втілює євангельську місію «бути поруч із тими, хто потребує допомоги», оскільки солдати стоять на межі життя і смерті, де Церква повинна свідчити про Бога. Капелани не лише моляться з солдатами, а й діляться своїм щоденним досвідом, часто залишаючись у зонах бойових дій, що надає їхньому служінню глибокої автентичності. Їхня робота сприяє духовній стійкості армії, сприяє примиренню, зміцнює віру та нагадує всім, що справжня перемога починається з торжества духу. Отже, військове капеланство в Тернопільсько-Зборівській митрополії є одночасно пастирським обов'язком і життєво важливим вираженням християнської любові до ближнього, що сьогодні проявляється в служінні тим, хто захищає Україну.

Навіть під час АТО такі капелани, як отець Володимир Топоровський, за благословенням тодішнього митрополита Василія Семенюка, постійно відвідували українських солдатів у східних регіонах, пропонуючи як духовне керівництво, так і практичну підтримку. Під час наступних поїздок вони доставляли пожертви від вірян Тернопільсько-Зборівської архієпархії, благодійників та благодійної організації «Карітас», зокрема продукти харчування, ліки, теплий одяг, засоби гігієни й навіть бензопилу для використання батальйоном. Однак найбільшою цінністю для солдатів була присутність священників, їхні молитви та відправлення Святих Тайн, що піднімало моральний дух та утверджувало Боже милосердя навіть посеред війни. Капелани прагнуть піклуватися про кожного солдата, часто долаючи складні умови, щоб бути з тими, хто цього потребує (Католицький оглядач, 2017).

Робота військового капеланства в Тернопільсько-Зборівській митрополії УГКЦ відображає активну присутність Церкви серед тих, хто захищає Україну, і серед тих, хто сумує за втратою близьких. Капелани цієї митрополії надають духовну підтримку солдатам на фронті, а також піклуються про потреби їхніх сімей удома.

Яскравим прикладом цього служіння є створення «Простору захисту» в Тернополі, пастирського центру при парафії Всіх Святих Українського Народу, призначеного для допомоги родинам загиблих захисників. З благословення архієпископа і митрополита Теодора Мартинюка центр став місцем молитви, пам'яті та духовного оновлення, де Церква продовжує свою пастирську опіку над тими, хто зазнав втрати. Служіння наголошує не лише на поминальних службах, а й на спільній молитві, духовних зібраннях та ініціативах, спрямованих на зцілення розбитих сердець (Пресслужба архієпархії, 2025).

Отець Михайло Забанжала відіграє особливу роль серед військових капеланів. Його служіння демонструє, що капелан – це більше, ніж духовний супутник армії; він також є провідником до істини та хранителем національної ідентичності, несучи послання Божої надії і любові навіть у найскладніших обставинах. Досвід отця Михайла, отриманий на передовій, у зоні АТО поблизу Станиці Луганської, а також через взаємодію з волонтерами та солдатами, відображає глибоке розуміння покликання капелана: бути поруч з тими, хто ризикує своїм життям заради інших.

Його книга «Лицарі Духа» є не лише історичною розповіддю, а й духовним посібником для сучасних пасторів. Як наголошує отець Михайло, «нести людям правду про вічні цінності – наша місія». Сьогодні ця місія формує духовний вимір Тернопільсько-Зборівської митрополії, де капелани надають підтримку не лише солдатам на передовій, а й родинам загиблих, виховуючи нове покоління у вірі, любові до Бога та відданості Україні (Шподарунок, 2018).

Тернопільсько-Зборівська митрополія надає пастирську опіку не лише солдатам на передовій, а й родинам загиблих. Яскравим прикладом цього служіння є духовно-психологічна ініціатива «Тиша, що зцілює», яка проходила в Марійському духовному центрі в Зарваниці з 23 до 26 жовтня 2025 року. Організований з благословення митрополита Теодора Мартинюка, захід об'єднав родини загиблих захисників у спільній подорожі до миру, віри та надії. Під духовним керівництвом отця Миколи Квича учасники відчули глибоке відчуття Божої

присутності через молитву, роздумливу тишу та співчутливу підтримку. У цій атмосфері турботи та прийняття Церква стояла поруч із тими, хто оплакує втрату близьких, допомагаючи перетворити горе на вдячність та духовну стійкість. Такі ініціативи демонструють, що капеланське служіння Тернопільсько-Зборівської митрополії є живим вираженням Божого милосердя, поєднуючи молитву, психологічну підтримку та пастирський супровід для зцілення людського серця (Тиша, що зцілює, 2025).

Так, у регіоні напрям військового капеланства сформувався під впливом кількох чинників: високої питомої участі мешканців Тернопільщини в Збройних силах України, активної співпраці єпархіальних структур із місцевими волонтерськими ініціативами (зокрема, штабами підтримки фронту), а також історичної пам'яті про участь греко-католицького духовенства в українських збройних формаціях XX століття. Військові капелани митрополії вирізняються тісною інтеграцією в життя підрозділів та регулярними місійними виїздами на передову, що зумовлено наявністю значної кількості мобілізованих саме з Тернопільщини. Практика духовної опіки поєднує пастирські функції з психологічною підтримкою, супроводом родин військових, участю в програмах реабілітації та роботою в шпиталях. Значну роль відіграє також мережа парафій, які в режимі постійного служіння забезпечують матеріально-гуманітарну підтримку підрозділів, де служать капелани.

Медичне капеланство. В Україні медичне капеланство все ще перебуває на ранніх стадіях розвитку. Українська греко-католицька церква посідає провідні позиції в цій галузі. Сьогодні в цій конфесії налічується понад сто медичних капеланів. Вони ставляться до своєї роботи з великою відданістю, проходячи спеціалізовану підготовку та іноді навчаючись за кордоном. Капелани часто неофіційно служать у лікарнях, поєднуючи свої ролі священників з волонтерською роботою. Важливість медичного капеланства зросла у відповідь на підвищені духовні та релігійні потреби населення України, які виникли на тлі політичної нестабільності, зростання кількості поранених і психологічно травмованих осіб унаслідок збройного конфлікту, а також погіршення соціально-економічних та морально-психологічних умов суспільства.

Щоб бути ефективним, медичний капелан повинен мати ґрунтовне розуміння психології та базові медичні знання, а також бути знайомим з різними хворобами, щоб співпереживати людям, яким він служить, та розуміти природу їхніх страждань (Добрянський, 2022, p. 327–335).

У контексті тривалої широкомасштабної російсько-української війни одним із важливих напрямів капеланської діяльності є розвиток медичної капеланської діяльності в закладах охорони здоров'я. Духовенство або інші представники релігійних організацій, включно з тими, хто не має формального духовного сану, надають духовну допомогу та задовольняють релігійні потреби пацієнтів, їхніх сімей та медичного персоналу. Обов'язки медичного капелана зазвичай передбачають проведення богослужінь та релігійних церемоній, пропонування релігійних предметів та літератури, ознайомлення зацікавлених осіб з основами віри та надання персоналізованої пастирської підтримки. Фізичні травми часто супроводжуються духовними стражданнями та очевидними психологічними труднощами, що робить присутність капелана особливо важливою. Такі обставини також вимагають участі духовенства в розпізнаванні та вирішенні психологічних проблем і станів психічного здоров'я (Timmins, 2017, p. 1–20).

Розвиток медичного капеланства в Греко-католицькій церкві після її виходу з підпілля розпочався у 2004 році. Сьогодні УГКЦ налічує приблизно 135 медичних капеланів, які активно беруть участь у професійному навчанні, науково-практичних конференціях, психологічних семінарах, реколекції та подібних заходах. Ця форма пастирського служіння спеціально розроблена для надання духовної підтримки хворим, їхнім родинам і медичному персоналу.

Суть медичного капеланства полягає в присутності священника поруч з тими, хто переживає фізичні та духовні страждання, пропонуючи слова віри, надії та підбадьорення. За словами отця Руслана П'ясти, медичний капелан діє як міст, що з'єднує пацієнта, його родину та медичний персонал, допомагаючи подолати страх і відчай, відновлюючи довіру та внутрішній спокій. Роль капелана полягає не в наданні медичної допомоги, а в слуханні, супроводженні та молитві – присутність, яка запевняє

людей у Божій близькості у важкі часи. Ця духовна підтримка часто сприяє вірі пацієнта в одужання, що, як зазначають медичні працівники, може мати прямий позитивний вплив на процес одужання. (Бортняк, 2021).

Присутність капелана допомагає медичному персоналу підтримувати моральну стабільність, зберігати почуття покликання та покращувати комунікацію між лікарями, пацієнтами і їхніми родинами. Експерти зазначають, що понад 90 % конфліктів у закладах охорони здоров'я виникають через нестачу довіри та розуміння – сфери, у яких капелани відіграють вирішальну роль. Наразі більшість капеланів служать на волонтерських засадах, але як Церква, так і держава поступово створюють правову базу для офіційної інтеграції цієї ролі в медичні установи.

Керівний принцип медичного капеланства, висловлений Блаженнішим Любомиром Гузаром як «*бути поруч*», підкреслює важливість присутності: стояти поруч з людьми в їхні найвразливіші моменти, де справжнє зцілення виникає через співчуття та віру (Бортняк, 2021).

Девіз медичного капеланства – «*вийти за межі традиційного служіння релігійній громаді та влитися в конкретні життєві обставини*» – відображає суть цього служіння. Робота медичного капелана зазвичай охоплює кілька ключових напрямів. Перший зосереджений безпосередньо на пацієнтах, пропонуючи духовну підтримку під час хвороби та страждань. Другий напрям – це турбота про медичний персонал. Уважно спостерігаючи за роботою лікарів, стає зрозуміло, що вони потребують духовного керівництва так само, як і пацієнти. Хоча пацієнти можуть бути сьогодні в лікарні, завтра вдома або вже померли, лікарі постійно стикаються з людськими стражданнями та критичними життєвими ситуаціями, часто самі несучи тягар чужого болю. Тому підтримка їх є не менш важливою.

Третім життєво важливим напрямом є особистісний розвиток капелана та його етичне розпізнавання. Досягнення в медичних технологіях постійно створюють нові можливості для лікування пацієнтів, і роль капелана полягає в тому, щоб допомогти оцінити ці методи в межах етичних та моральних принципів. Лікарі часто звертаються за порадою до капелана, ставлячи запитання на кшталт: «Що мені робити? Мене мучить совість, і я боюся, що щось може бути не так». У такі моменти медичний капелан повинен мати змогу посидіти з ними, ретельно обміркувати ситуацію та надати поради, засновані на вірі, етиці й співчутливому розумінні (Зеленюк, 2019).

Робота медичного капеланства в Тернопільсько-Зборівській митрополії УГКЦ відіграє життєво важливу роль у наданні духовної підтримки людям, які стикаються з хворобами або стражданнями, а також їхнім родинам і медичним працівникам.

Медичні капелани служать у лікарнях та реабілітаційних центрах, допомагаючи пацієнтам відчути Божу присутність, знайти мир і надію, а також змиритися зі своїм лікуванням. Їхня місія – бути присутніми, слухати, молитися та пропонувати моральну та духовну підтримку, полегшуючи страх і тривогу, які часто відчувають пацієнти та їхні близькі. Крім того, капелани підтримують медичний персонал, який стикається зі стресом, великим робочим навантаженням та професійним вигоранням, допомагаючи їм підтримувати внутрішню рівновагу, розуміння та стійкість – фактори, які зрештою покращують якість медичної допомоги, що надається пацієнтам. (Бистрицька, Костюк, 2023, с. 244–247).

У Тернопільсько-Зборівській митрополії капелани УГКЦ переважно виконують роль волонтерів, хоча розробляються пілотні програми, у межах яких священники активно беруть участь у житті лікарні, консультують адміністрацію і координують роботу з пацієнтами та їхніми родинами. На практиці капелани організовують духовні бесіди, молитви, ритуали та підтримку під час лікування й реабілітації, а також візити додому, що дає їм змогу бути присутніми там, де духовна підтримка найбільше потрібна. Ця діяльність демонструє, що медичне капеланське служіння в Тернопільсько-Зборівській митрополії не лише плекає віру, а й забезпечує реальне моральне та духовне підкріплення, допомагаючи людям переживати складні моменти у своєму житті.

Яскравим прикладом цього служіння є робота отця Андрія Дахима. Протягом останніх п'яти років 11 лютого – у Всесвітній день хворого – він разом з волонтерами Комісії у справах молоді відвідує пацієнтів Тернопільської міської клінічної лікарні № 2. Він приносить молитви, співчутливі слова, увагу,

тепло та невеликі подарунки тимчасово хворим. Отець Андрій проводить молитви за одужання, спілкується з пацієнтами та запевняє їх у постійній духовній підтримці під час Літургії. Він наголошує, що «відданість себе хворим – це виконання місії самого Ісуса», який завжди був поруч із тими, хто страждає, пропонуючи надію та силу. Його служіння також висловлює вдячність медичному персоналу та волонтерам, підкреслюючи, що спільна допомога сприяє створенню атмосфери підтримки, любові та віри в Божу допомогу, ілюструючи, що капеланство є життєво важливим елементом духовного та морального керівництва в лікарнях (Славська, 2019).

Ще одним визначним прикладом медичного капеланства в Тернопільсько-Зборівській митрополії УГКЦ стало 12-те професійне паломництво медичних працівників, яке відбулося 26 липня 2025 року в Маріїнському духовному центрі в Зарваниці з благословення архієпископа і митрополита Теодора Мартинюка. Понад тридцять медичних працівників з регіону пройшли пішки із села Золотники до Зарваниці, несучи свої особисті наміри до святого місця. Молитовне керівництво під час паломництва надавав отець Андрій Желізко, голова Комісії з питань охорони здоров'я, разом з медичними капеланами, які регулярно служать у лікарнях та медичних закладах Тернополя, надаючи як духовну, так і моральну підтримку пацієнтам та персоналу.

Серед учасників були працівники Тернопільського обласного управління охорони здоров'я, викладачі Тернопільського національного медичного університету та викладачі Кременецького медичного професійного коледжу, що підкреслило тісну співпрацю між Церквою та медичною спільнотою. Паломництво продемонструвало, що медичне капеланства в Тернопільсько-Зборівській митрополії виходить за межі підтримки духовності пацієнтів; це також життєво важливе джерело морального заохочення для медичних працівників, що сприяє єдності в служінні та допомагає підтримувати віру й надію в складних обставинах (У Зарваниці відбулася, 2025).

Медичне капеланства в Тернопільсько-Зборівській митрополії УГКЦ виражається не лише через надання духовної підтримки пацієнтам та медичному персоналу, а й через святкування значущих церковних свят у медичних закладах, що покращує як духовну атмосферу, так і моральне благополуччя всіх, хто бере участь у процесі догляду. Яскравим прикладом є церемонія освячення води, що відбулася в Тернопільському обласному клінічному перинатальному центрі «Мати і дитина» на свято Богоявлення, яку очолив архієпископ-емерит Василь Семенюк.

Під час богослужіння єпископ благословив матерів, дітей, вагітних жінок та медичний персонал святою водою, привітавши їх з Йорданським святом. Ця щорічна практика має глибоке духовне значення, наповнюючи серця вірою, надією та любов'ю, а молитви за здоров'я пацієнтів і благополуччя медичного персоналу підкреслюють життєво важливу інтеграцію пастирської опіки з практикою охорони здоров'я (Архієпископ-емерит Василій Семенюк освятив воду в перинатальному центрі «Мати і дитина», 2025).

Медичне капеланське служіння в Тернопільсько-Зборівській митрополії УГКЦ зосереджено на наданні духовної підтримки пацієнтам, їхнім родинам та медичним працівникам, інтегруючи пастирську опіку з медичною практикою. Капелани відвідують лікарні, проводять молитви й духовні бесіди, а також приділяють увагу та підбадьорення хворим, допомагаючи відновити надію і моральну стійкість під час одужання. Ключовим аспектом цього служіння є участь у професійних паломництвах для медичного персоналу, щорічних церковних церемоніях у закладах охорони здоров'я та спеціалізованих освітніх програмах для капеланів. Ця діяльність зміцнює віру, сприяє спілкуванню між лікарями та пацієнтами, підтримує персонал у кризових ситуаціях і створює духовно сприятливе середовище в медичній сфері.

Так, можна зробити висновки, що медичні капелани митрополії працюють у регіоні, де функціонують одні з найбільших на Заході України медичних закладів, які приймають поранених військових та внутрішньо переміщених осіб. Регіональна специфіка полягає в поєднанні богословсько-пастирського служіння з практиками кризового консультування, супроводу пацієнтів під час важких лікувальних процесів, а також із системною взаємодією з медичним персоналом. Митрополія активно співпрацює з обласними та міськими лікарнями

Тернополя, а служіння медичних капеланів орієнтовано не лише на духовну опіку над пораненими, а й на морально-психологічну підтримку лікарів, які працюють в умовах надмірного навантаження через війну. У регіоні також наявні практики капеланського служіння в хоспісах та паліативних відділеннях, що відповідає тривалій традиції соціального служіння УГКЦ.

Освітнє капеланство. Освітній капелан – це священник, який служить у школах чи інших навчальних закладах, забезпечуючи задоволення духовних потреб усіх учасників навчального процесу. Його служіння керується принципами партнерської педагогіки, прагнучи цілісного та гармонійного розвитку учнів як найвищої суспільної цінності, відповідно до державної освітньої політики та потреб учителів, батьків й учнів. За словами шкільного капелана, «*шкільний капелан виступає як місток», сприяючи спілкуванню та здоровим стосункам між учнями та вчителями, підтримуючи співпрацю між освітянами та адміністрацією школи, а також активно залучаючи батьків до освітнього процесу*» (Комісія у справах освіти і виховання УГКЦ, 2024).

Сьогодні навчальні заклади стикаються з низкою нагальних викликів: сприяння формуванню спільноти вільних та відповідальних особистостей, виховання дітей так, щоб запобігти зростанню ненависті та кривди, допомога їм у розрізненні добра та зла, розвиток стійкості до стресу й навчання їх жити відповідно до моральних та духовних цінностей. Учителі, вихователі та батьки можуть долати ці виклики разом з педагогічним капеланом. Педагогічний капелан відіграє ключову роль у формуванні світогляду дітей, підтримуючи духовний розвиток усіх учасників навчального процесу. Будучи духовним наставником, капелан надає керівництво, заохочення та допомогу в навчанні жити життя, засноване на християнській моралі та духовності. Як духовний батько, він допомагає створити шкільне середовище, де відчувається Божа присутність, а почуття спільноти культивується серед учнів, учителів та сімей. (Департамент інформації Івано-Франківської Архієпархії УГКЦ, 2024).

Освітнє капеланство в Тернопільсько-Зборівській митрополії Української греко-католицької церкви є важливим аспектом соціального та пастирського служіння, що поєднує духовне керівництво, моральне й ціннісне виховання, а також підтримку освітньої спільноти. Це служіння прагне виховувати всебічно розвинених особистостей – духовно зрілих, здатних до самостійного мислення, відповідальних дій та життя за принципами Євангелія.

Головною метою освітніх капеланів у Тернопільсько-Зборівській митрополії є впровадження християнських етичних цінностей в освітнє середовище, сприяння духовній культурі учнів, учителів та батьків, а також створення клімату довіри й духовного заохочення. Їхня робота охоплює дошкільні, середні, позашкільні та вищі навчальні заклади, а також освітні проекти, спрямовані на виховання молоді в дусі християнської етики.

Крім того, освітні капелани можуть проводити літургійні служби, включно з відправленням Божественної Літургії, проведенням молитов, благословенням та підготовкою дітей до Святих Таїнств. Усі заходи здійснюються за добровільною згодою батьків, адміністрації школи та за належним дозволом церкви. Так, освітнє капеланства діє в межах українського законодавства, поважаючи принцип світської освіти, водночас збагачуючи її духовним та моральним виміром.

Освітнє капеланське служіння – сучасна форма пастирського служіння, зосереджену на наданні духовного керівництва дітям, молоді, вихователям та батькам у навчальних закладах.

Його мета виходить за межі простого поширення знань про віру; воно насамперед прагне виховувати всебічно розвинених особистостей, які можуть жити відповідно до християнських цінностей, розрізняти правильне й неправильне та сприяти стосункам, заснованим на любові, взаємній повазі та відповідальності (Мар'ян, 2024).

На практиці освітні капелани Тернопільсько-Зборівської митрополії активно здійснюють пастирську роботу в школах, ліцеях, коледжах та дошкільних закладах. Їхня діяльність містить духовні бесіди, освітні сесії, формаційні зустрічі, дні духовного оновлення, тематичні проєкти та спільні заходи для батьків та вчителів. Особлива увага приділяється формуванню християнського світогляду серед молоді й культивуванні культури взаємоповаги, вдячності та любові до ближнього.

Священники та ченці, які займаються з дітьми, часто організовують паломництва до святих місць, благодійні ініціативи, тематичні зустрічі та реколекції. Їхнє служіння поширюється не лише на учнів, а й на батьківські спільноти, педагогічний колектив та ширше освітнє середовище.

Освітні капелани в митрополії діє у співпраці з місцевими громадами, адміністраціями шкіл та представниками влади. Він керується офіційними нормативними актами, зокрема Положенням про освітнього капелана, угодами про співпрацю між міськими органами освіти та Архієпархіальним управлінням УГКЦ, а також спеціалізованими навчальними програмами як для капеланів, так і для вихователів.

Це служіння виходить за межі формальної освіти, поєднуючи духовний та педагогічний виміри, щоб підтримувати людей у їхньому життєвому покликанні. Як зазначає отець Петро Майба, «*освітній капелан не просто навчає; він допомагає іншим жити згідно із цінностями, розкривати значення добра, любові та відповідальності. Через це живе свідчення віри капелани є прикладами християнського життя як для дітей, так і для дорослих. Місія Церкви сьогодні полягає в тому, щоб супроводжувати людей там, де вони навчаються, зростають та шукають мету життя. Тому освітнє капеланство в Тернопільсько-Зборівській митрополії – це не лише форма служіння, а й шлях до глибшого пізнання Бога через служіння людству*» (Мар'ян, 2024).

Яскравим прикладом розвитку освітнього капеланства на теренах Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ є організація щорічної Всеукраїнської прощі освітян до Марійського духовного центру в Зарваниці. Ця подія є втіленням концепції розвитку освітнього капеланства в житті Церкви: вона поєднує духовну формацію, педагогічну та соціальну відповідальність за духовно-моральну освіту дітей в освітніх закладах. Для Тернопільсько-Зборівської митрополії така подія стає не лише етапом душпастирського розвитку, а й засобом укріплення єдності та співпраці з учителями задля плекання духовності нації (Департамент інформації УГКЦ, 2025).

У січні 2024 року Тернопільська школа № 11 стала першим навчальним закладом міста, який офіційно запровадив освітнє капеланство. Між управлінням Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ та школою було підписано угоду про співпрацю, за якою духовним наставником став отець Роман Підгайний із Церкви Святого Духа. Його діяльність спрямована на духовно-моральне виховання дітей і педагогів, зокрема підготовку учнів початкових класів до першого Причастя та проведення позакласних зустрічей за згодою батьків. Водночас поява шкільного капелана викликала суспільний резонанс. Частина громадськості вбачає в цьому новий етап духовно-освітнього партнерства Церкви й школи, тоді як інші висловлюють занепокоєння щодо можливого порушення принципу відокремлення Церкви від держави. Приклад школи № 11 демонструє зародження нової форми душпастирської присутності Церкви в освітньому просторі Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ. Освітнє капеланство постає як міст між духовним і навчальним середовищем, покликаний підтримати моральне становлення особистості, не порушуючи принципів свободи совісті та віросповідання (Дайнега, 2024). Наприклад, освітнє капеланство розвинуло широкий спектр діяльності в сусідній Івано-Франківській Архієпархії. Шкільні капелани діють у Калуші, Брошнів-Осаді, Івано-Франківську та ін.: «один з основних обов'язків освітнього капелана – бути поруч з учасниками освітнього процесу…» (Жук, 2025).

Так, освітнє капеланство на теренах Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ утверджується як важливий складник сучасного душпастирського служіння, спрямованого на формування духовних і моральних засад українського освітнього простору. Його діяльність поєднує молитву, формацію та педагогічну підтримку, сприяючи вихованню молоді в християнських чеснотах і відповідальності за майбутнє суспільства. Освітнє капеланство постає як дієвий інструмент духовної формації освітян і школярів, що поєднує релігійне виховання, морально-етичну підтримку та суспільну відповідальність. Воно зміцнює зв'язок між Церквою, школою і громадою, утверджуючи християнські цінності як основу освітнього та духовного життя регіону.

Регіональна особливість полягає у високому рівні запиту на морально-етичне виховання, катехізацію та роботу з учнівською молоддю

в контексті кризових суспільних умов. Освітні капелани проводять духовно-формаційні зустрічі, дні духовної віднови, тематичні лекції про гідність, служіння, милосердя та національну пам'ять, супроводжують учнів під час проєктів волонтерського служіння для фронту й поранених. У низці шкіл та ліцеїв створено системні програми супроводу учнів у співпраці з місцевими парафіями. Важливою регіональною рисою є активний розвиток студентського капеланства – у громадах ТНЕУ, ТНМУ, педагогічного університету та коледжів, де капелани беруть участь у формуванні світоглядних орієнтирів молоді та ініціюють просвітницькі й благодійні акції.

Висновки. Отже, на основі проаналізованих вище фактів, подій та явищ, констатуємо таке. По-перше, капеланство на теренах Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ є ключовим напрямом соціально-душпастирського служіння Церкви, що поєднує духовну опіку, морально-ціннісне виховання та психологічну підтримку. Військове, медичне та освітнє капеланство реалізують цю місію через присутність у критичних життєвих обставинах, формуючи моральну стійкість, духовну витривалість і національно-патріотичне виховання. По-друге, діяльність капеланів, координована Департаментом військового капеланства та відповідними структурами УГКЦ, забезпечує комплексний підхід до душпастирської опіки, що охоплює військових, пацієнтів, медичних працівників, освітян, дітей та їхні родини. Служіння капеланів проявляється в проведенні богослужінь, духовних бесід, реколекцій, молитов за загиблих, участі в професійних прощах і благодійних акціях, що підтверджує їх покликання «бути поруч» з тими, хто переживає страждання та потребує підтримки. По-третє, капеланство є ефективним інструментом впливу на духовне, моральне й соціальне відродження українського суспільства. Освітнє капеланство сприяє формуванню цілісної особистості молоді, розвитку духовної культури й моральної свідомості, а медичне – підтримує пацієнтів і персонал у кризових і стресових ситуаціях. Військове капеланство зміцнює дух захисників України та підтримує родини загиблих, проявляючи милосердя, солідарність і гідність. Так, капеланське служіння Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ не лише відповідає на актуальні духовні потреби суспільства, а й утверджує живу присутність Церкви в соціальних інститутах, формує духовний, моральний та патріотичний потенціал української громади та реалізує євангельське покликання служити людині в її потребах. Розвиток військового, медичного й освітнього капеланств у межах Тернопільсько-Зборівської митрополії УГКЦ має виразні регіональні риси, зумовлені історичними, соціальними та церковно-організаційними особливостями Галичини. Митрополія стала одним із центрів формування сучасних капеланських практик, поєднавши традицію міжвоєнного духовного опікування військом та громадою з новими викликами війни, реформ у сфері освіти та медицини, а також масштабної волонтерської активності мирян. А дослідження цих викликів і становить напрями подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

Архієпископ-емерит Василій Семенюк освятив воду в перинатальному центрі «Мати і дитина». (2025). *Пресслужба архиєпархії Тернопільсько-Зборівської архиєпархії УГКЦ.* URL: https://tze.org.ua/2025/01/arhyyepyskop-emeryt-vasylij-semenyuk-osvyatyv-vodu-v-perynatalnomu-czentri-maty-i-dytyna/

Бистрицька, Е. В., & Костюк, Л. В. (2024). Процеси інституалізації медичного капеланства в Україні. *Вчені записки,* 8–13.

Бистрицька, Е., & Костюк, Л. (2023). Становлення медичного капеланства в Україні як відповідь на виклики сьогодення. *У Ціннісні орієнтири в сучасному світі*… (с. 244–247). Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В.

Бортняк, К. (2021). Хто такі медичні капелани і чому їх хочуть ввести у штати лікарень? Твоє Місто. URL: https://tvoemisto.tv/exclusive/hto_taki_medychni_kapelany_i_chomu_ih_hochut_vvesty_u_shtaty_likaren_117208.html

Всеукраїнська проща освітян до Зарваниці зібрала 4 000 учасників. (2025). *Департамент інформації УГКЦ.* URL: https://ugcc.ua/data/vseukraynska-proshcha-osvityan-do-zarvanytsi-zibrala-4-000-uchasnykiv-7544/

Дайнега, П. (2024). Капелан в 11 школі: чим саме займатиметься і кому це потрібно. *20 хвилин.* URL: https://te.20minut.ua/Osvita/u-shkoli-ternopolya-pratsyue-kapelan-chi-ne-porushue-tse-prava-ditey-t-11913087.html

Департамент військового капеланства УГКЦ. (2004). *Українська Греко-Католицька Церква.* URL: https://ugcc.ua/curia/pastoral-council/department-of-military-chaplaincy/

Добрянський, Д. (2022). Бути поруч, коли непросто. У *ΛΌГОΣ* (с. 327–335). Paris.

Жук, А. (2025). Діти – наше унікальне теперішнє. URL: https://ugccif.org.ua/dity-nashe-unikalne-teperishnie-o-andrij-zhuk-pro-shkilne-kapelanstvo/

Завершився курс підготовки освітніх капеланів. (2024). *Івано-Франківська архиєпархія УГКЦ.* URL: https://ugccif.org.ua/zavershyvsia-kurs-pidhotovky-osvitnikh-kapelaniv/

Зеленюк, М. О. (2019). Андрій Логін: «Медичний капелан – це священик, який співпереживає». *Католицький Оглядач.* URL: https://catholicnews.org.ua/o-andriy-login-medichniy-kapelan...

Капелани Тернопільсько-Зборівської архиєпархії УГКЦ відвідали військових на сході України. (2017). *Католицький Оглядач*. URL: https://catholicnews.org.ua/kapelani-ternopilsko-zborivskoyi-arhiieparhiyi...

Кривецький, Я. (2009). Військове капеланство УГКЦ в Україні. *Дрогобицька Духовна Семінарія.* URL: https://dds.edu.ua/ua/articles/2/diploms/2025/3139-kryvetskyy.html

Мар'ян, О. (2024). Освітнє капеланство: що це таке? *Духовна велич Львова.* URL: https://velychlviv.com/osvitnye-kapelanstvo-shho-tse-take/

Комісія у справах освіти і виховання УГКЦ. (2024). *Роз'яснення ролі капелана в закладах освіти.* URL: https://synod.ugcc.ua/data/rozyasnennya-roli-kapelana...

Славська, О. (2019). Медичний капелан о. Андрій Дахим. *Тернопільсько-Зборівська архиєпархія УГКЦ.* URL: https://tze.org.ua/2019/02/medychnyj-kapelan-o-andrij-dahym-daru/

Тиша, що зцілює… (2025). *Тернопільсько-Зборівська архиєпархія УГКЦ*. URL: https://tze.org.ua/2025/10/tysha...

У Зарваниці відбулася XII професійна проща працівників охорони здоров'я. (2025). *Тернопільсько-Зборівська архиєпархія УГКЦ.* URL: https://tze.org.ua/2025/07/u-zarvanyczi...

Церква поруч із родинами загиблих… (2025). *Тернопільсько-Зборівська архиєпархія УГКЦ.* URL: https://tze.org.ua/2025/10/czerkva-poruch...

Шподарунок, Н. (2018). Військовий капелан о. Михайло Забанджала. *Тернопільсько-Зборівська архиєпархія УГКЦ.* URL: https://tze.org.ua/2018/11/vijskovyj-kapelan...

Щербяк, Ю. (2021). Educational activity of the UGCC… У *Culture in the spiritual life of Slavic nations* (с. 303–343).

Timmins, F., et al. (2017). The Role of the Healthcare Chaplain. *Journal of Health Care Chaplaincy*, 21, 1–20.

References:

Arkhyiepyskop-emeryt Vasylij Semeniuk osvietyv vodu v perynatalnomu tsentri "Maty i dytyna". (2025). [Archbishop-Emeritus Vasyl Semeniuk Blessed Water at the "Mother and Child" Perinatal Center]. Retrieved from: https://tze.org.ua/2025/01/arhyyepyskop-emeryt-vasylij-semenyuk-osvyatyv-vodu-v-perynatalnomu-czentri-maty-i-dytyna/ [in Ukrainian].

Bortniak, K. (2021). Khto taki medychni kapelany i chomu yikh khochut vvesty u shtaty likaren? [Who Are Healthcare Chaplains and Why Do They Want to Introduce Them into Hospital Staff?]. *Tvoie Misto.* Retrieved from: https://tvoemisto.tv/exclusive/hto_taki_medychni_kapelany_i_chomu_ih_hochut_vvesty_u_shtaty_likaren_117208.html [in Ukrainian].

Bystyrytska, E. V., & Kostiuk, L. V. (2024). Protsesy instytualizatsii medychnoho kapelanstva v Ukraini [Processes of Institutionalization of Healthcare Chaplaincy in Ukraine]. *Vcheni zapysky,* 8–13. [in Ukrainian].

Bystyrytska, E., & Kostiuk, L. (2023). Stanovlennia medychnoho kapelanstva v Ukraini yak vidpovid na vyklyky sohodennia [Formation of Healthcare Chaplaincy in Ukraine as a Response to Contemporary Challenges]. *In Tsinnisni oriientyry v suchasnomu sviti*… (pp. 244–247). Ternopil : FOP Osadtsa Yu. V. [in Ukrainian].

Daineha, P. (2024). Kapelan v 11 shkoli: chym same zaymatymetsia i komu tse potribno [Chaplain in School No. 11: What Will He Do and Who Needs It]. *20 khvylyn.* Retrieved from: https://te.20minut.ua/Osvita/u-shkoli-ternopolya-pratsyue-kapelan-chi-ne-porushue-tse-prava-ditey-t-11913087.html [in Ukrainian].

Dekartment viiskovoho kapelanstva UHKTs. (2004). [Department of Military Chaplaincy of the UGCC]. Retrieved from: https://ugcc.ua/curia/pastoral-council/department-of-military-chaplaincy/ [in Ukrainian].

Dobrianskyi, D. (2022). Buty poruch, koly neprosto [To Be Near When It's Difficult]. In *LOGOS* (pp. 327–335). Paris. [in Ukrainian].

Komisiia u spravakh osvity i vykhovannia UHKTs. (2024). Roziasnennia roli kapelana v zakladakh osvity [Explanation of the Role of a Chaplain in Educational Institutions]. Retrieved from: https://synod.ugcc.ua/data/rozyasnennya-roli-kapelana... [in Ukrainian].

Kapelany Ternopilsko-Zborivskoi arkhyieparkhii UHKTs vidvidaly viiskovykh na skhodi Ukrainy. (2017). [Chaplains of the Ternopil-Zboriv Archeparchy Visited Soldiers in Eastern Ukraine]. *Katolytskyi Ohliadach.* Retrieved from: https://catholicnews.org.ua/kapelani-ternopilsko-zborivskoyi-arhiieparhiyi... [in Ukrainian].

Kryvetskyi, Ya. (2009). Viiskove kapelanstvo UHKTs v Ukraini [Military Chaplaincy of the UGCC in Ukraine]. *Drohobytska Dukhovna Seminariia.* Retrieved from: http://dds.edu.ua/ua/articles/2/diploms/2025/3139-kryvetskyy.html [in Ukrainian].

Mar'ian, O. (2024). Osvitnie kapelanstvo: shcho tse take? [Educational Chaplaincy: What Is It?]. *Dukhovna Velych Lvova*. Retrieved from: https://velychlviv.com/osvitnye-kapelanstvo-shho-tse-take/ [in Ukrainian].

Shcherbiak, Yu. (2021). Educational activity of the UGCC… In *Culture in the Spiritual Life of Slavic Nations* (pp. 303–343). [in English].

Shpodarunok, N. (2018). Viiskovyi kapelan o. Mykhailo Zabandzhala [Military Chaplain Fr. Mykhailo Zabandzhala]. *Ternopilsko-Zborivska arkhyieparkhiia UHKTs.* Retrieved from: https://tze.org.ua/2018/11/vijskovyj-kapelan... [in Ukrainian].

Slavska, O. (2019). Medychnyi kapelan o. Andrii Dakhym [Healthcare Chaplain Fr. Andrii Dakhym]. *Ternopilsko-Zborivska arkhyieparkhiia UHKTs*. Retrieved from: https://tze.org.ua/2019/02/medychnyj-kapelan-o-andrij-dahym-daru/ [in Ukrainian].

Timmins, F., et al. (2017). The Role of the Healthcare Chaplain. *Journal of Health Care Chaplaincy,* 21, 1–20.

Tserkva poruch iz rodynamy zahyblykh… (2025). [The Church Stands with the Families of the Fallen…]. *Ternopilsko-Zborivska arkhyieparkhiia UHKTs.* Retrieved from: https://tze.org.ua/2025/10/czerkva-poruch... [in Ukrainian].

Tysha, shcho tsiliuie… (2025). [Silence That Heals…]. *Ternopilsko-Zborivska arkhyieparkhiia UHKTs.* Retrieved from: https://tze.org.ua/2025/10/tysha... [in Ukrainian].

U Zarvanytsi vidbulasia KhII profesiina proshcha pratsivnykiv okhorony zdorovia. (2025). [The 12th Professional Pilgrimage of Healthcare Workers Took Place in Zarvanytsia]. *Ternopilsko-Zborivska arkhyieparkhiia UHKTs.* Retrieved from: https://tze.org.ua/2025/07/u-zarvanyczi... [in Ukrainian].

Vseukrainska proshcha osvytian do Zarvanytsi zibrala 4 000 uchasnykiv. (2025). [All-Ukrainian Pilgrimage of Educators to Zarvanytsia Gathered 4,000 Participants]. *Department of Information of the UGCC*. Retrieved from: https://ugcc.ua/data/vseukraynska-proshcha-osvityan-do-zarvanytsi... [in Ukrainian].

Zavershyvsia kurs pidhotovky osvitnikh kapelaniv. (2024). [Completion of the Educational Chaplains' Training Course]. *Ivano-Frankivska arkhyieparkhiia UHKTs.* Retrieved from: https://ugccif.org.ua/zavershyvsia-kurs-pidhotovky-osvitnikh-kapelaniv/ [in Ukrainian].

Zeleniuk, M. O. (2019). Andrii Lohin: "Medychnyi kapelan – tse sviashchenyk, yakyi spivperezhyvaie" [A Healthcare Chaplain Is a Priest Who Empathizes]. *Katolytskyi Ohliadach.* Retrieved from: https://catholicnews.org.ua/o-andriy-login-medichniy-kapelan... [in Ukrainian].

Zhuk, A. (2025). Dity – nashe unikalne teperishnie [Children – Our Unique Present]. Retrieved from: https://ugccif.org.ua/dity-nashe-unikalne-teperishnie-o-andrij-zhuk-pro-shkilne-kapelanstvo/ [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 28.10.2025
Дата прийняття статті: 10.11.2025
Опубліковано: 26.12.2025